

מיקוד לבחינת בגרות חיצונית במחשבת ישראל – תשפ"ב

מיקוד זה מתייחס למי שנבחן בשאלון 039281 בשנת תשפ"ב בלבד

לימודי מחשבת ישראל בחינוך הממלכתי מאפשרים לתלמידים לעסוק בנושאים קיומיים ומשמעותיים להם, וכן להתמודד עם השאלות שנושאים אלו מעוררים אצלם. התלמידים פוגשים את עולמם של גדולי המחשבה היהודית לדורותיהם בהתייחסות לנושאים רלוונטיים לעולמם שלהם.

מתוך הכרה בצורך להתאים את הלמידה הוכן מיקוד חומרי הלמידה שלפניכם, בהיקף של 70% בחומר הלימודים הנתון, בכל יחידת הלימוד. המיקוד נבנה מתוך רצון לשמר לימוד של טקסטים מרכזיים שמהווים בסיס בלימוד נושאי יחידת הלימוד, ובמקביל לגוון ולהעשיר את הלמידה ולהתייחס לטקסטים שלא נכללו בשנה שעברה במיקוד. על כן תמצאו את המיקוד דומה לשנה שחלפה, עם שינויים מסויימים, **והקפידו לעקוב אחר המיקוד החדש לשנת תשפ"ב.**

אפשרויות הלימוד:

חלק א. "שמונה פרקים" לרמב"ם (שאלות בבגרות 8-1)

חלק ב. "את שאהבה נפשי" – אהבה וזוגיות במחשבת ישראל (שאלות בבגרות 16-9)

חלק ג. "הטוב והרע בהגות היהודית" (שאלות בבגרות 24-17)

התלמידים ישיבו לשאלות באחד החלקים בלבד, בהתאם לנושא שלמדו לקראת הבחינה.

(אין לערב עם נושאים אחרים, גם אם נלמדו במסגרת הערכה בית-ספרית).

בכל החלקים מבנה השאלון זהה:

פרק א: שאלה בזיקה לטקסט (הבנת הנקרא, ניתוח, השוואה, יישום): שאלה אחת מתוך שתיים (שלושה

סעיפים מתוך ארבעה); 10×3 (30 נק');)

פרק ב': שאלות הבנה ובקיאיות שלש שאלות מתוך חמש; 20×3 (60 נק')

פרק ג': מושגים (שניים מתוך ארבע); 5×2 (10 נק')

תכנית זו שלפניכם כוללת כאמור כ-70% מחומר הלימודים המחייב בשנה רגילה, ולא יתקיים מיקוד נוסף. מיותר לציין שפריטים רבים שירדו במיקוד הם חשובים ללמידה איכותית ומשמעותית, וגם להבנה טובה של המקורות שלצדם, שנתורו במיקוד, ושל רצף המהלך ההגיוני בספר הלימוד, ולכן רצוי להתייחס לחלקם בכיתה ולו בקצרה ובעל-פה, בתוך רצף הלמידה. סימונם אינו מבטא הפחתה בחשיבותם אלא מציין שאינם חובה לבחינה וכמובן – שלא תהיינה עליהם שאלות בבחינת הבגרות.

באתר המפמ"ר שלנו יועלו גם חומרי עזר למורים, בהם קישורים לשיעורים מצולמים וסרטוני "קצרצרים"

לתלמידים, שיכולים לשמש כבסיס ללימוד, כהטרמה או כחזרה על החומר.

אנו מאחלים לכם לימוד מהנה ומשמעותי!

למידה בונה אדם
המזכירות הפדגוגית
אגף א' מורשת

מדינת ישראל
משרד החינוך

אפשרות א': שמונה פרקים לרמב"ם

רשימת תתי הנושאים שלא ילמדו במסגרת המיקוד	רשימת תתי הנושאים שילמדו במסגרת המיקוד	רשימת הנושאים הלימוד: יחידת הלימוד: שמונה פרקים לרמב"ם
<ul style="list-style-type: none"> מבוא היסטורי לימי הביניים (עמ' 41-32); מבוא למסכת אבות (עמ' 53-57). <p><u>מושג: מסכת אבות (54);</u></p>	<p>מבוא על הרמב"ם ויצירתו (עמ' 42-52);</p> <p><u>מושג: רמב"ם – האיש ויצירתו (42-48);</u></p>	<p>שיעורי מבוא</p>
<p><u>מושג: חסיד, חסידות (61)</u></p>	<p>שמונה פרקים, הקדמת הרמב"ם: "שלמות רבה ואושר אמיתי" (פסקאות א-ב) "שמע האמת ממי שאמרה" (פסקאות ג-ד)</p> <p><u>מושגים:</u></p> <p>אתיקה (תורת המידות) (62);</p> <p>פילוסופיה יוונית (62-63);</p>	<p>הקדמת הרמב"ם</p>
<p>"צורת האדם": רמב"ם, מורה נבוכים, א, ז</p> <p>האם האדם הוא בעל חיים? מאמרו של יובל נח הררי, מתוך "קיצור תולדות האנושות"</p>	<p>שמונה פרקים, פרק א':</p> <p>אחדותה של נפש האדם (פסקה א)</p> <p>הצורך בהכרת הנפש לשם תיקון המידות (ב)</p> <p>שיתוף השם בנפש האדם (ג-ד)</p> <p>חלקי הנפש (ה-ז, ט-י)</p> <p>המחלוקת עם המדברים על המדמה (ח)</p> <p>השכל – צורת הנפש (יא)</p> <p><u>מושגים:</u></p> <p>המדברים (הכלאים) (74);</p> <p>מחויב, אפשרי, נמנע (74-75);</p> <p>חומר וצורה (74-75);</p>	<p>פרק א': על נפש האדם וכוחותיה</p>

למידה בונה אדם
המזכירות הפדגוגית
אגף א' מורשת

מדינת ישראל
משרד החינוך

<p>מעלות ומגרעות בנפש (ד-ז) יש להסביר בע"פ את המושגים מעלות/מגרעות המידות/השכל כבסיס להמשך.</p>	<p>שמונה פרקים, הפרק השני: על שליטה עצמית ואחריות, הגדרת המעשה הטוב (פסקאות א-ב) ההתלבטות לגבי ציווי על החלק השכלי (ג)</p>	<p>פרק ב: מעלות ומגרעות</p>
	<p>שמונה פרקים, הפרק השלישי: בין תכונות למעשים, מהי מחלת גוף ומהי מחלת נפש? (פסקאות א-ג) על המודעות לחולי והדרך לריפוי (ד-ו) בריאות ומחלה על פי ניטשה מתוך "המדע העליז" (109-110)</p>	<p>פרק ג: על מחלות הנפש</p>
<p>ביקורת הסגפנות (פסקאות יד-יז) מושג: טעמי המצוות (127)</p>	<p>שמונה פרקים, הפרק הרביעי: (יש ללמוד את כל הפרק פרט לפסקאות טז, יט, כא): מהו מעשה טוב ומהי תכונה טובה? (פסקאות א-ה) האם ואיך ניתן לשנות את האופי? (ו-יא) ביקורת הסגפנות – (יב-יג) תפקיד המצוות (יז-יח) השלמות כמשימה מתמדת (כ, כב) ר' נחמן מברסלב: מעשה בבן מלך שנפל לשיגעון: סיפור המציג עמדה שונה מהרמב"ם (מנקודת מבט קיומית) ביחס למושגי החולי והריפוי. על תכונות קצה רצויות: משנה תורה, ספר המדע, הלכות דעות, ב, ה-י (בנספחים- עמ' 265)</p>	<p>פרק ד: על ריפוי מחלות הנפש</p>

למידה בונה אדם
המזכירות הפדגוגית
אגף א' מורשת

מדינת ישראל
משרד החינוך

<p>כל אורחות החיים במבחן התכלית (ה-ז) על ארבעת מיני השלמות האנושית: מתוך רמב"ם, מורה נבוכים, ג, נ"ד (עמ' 269-268)</p>	<p>שמונה פרקים, הפרק החמישי: חיים המכוונים לתכלית (פסקאות א-ב) בריאות – אמצעי או מטרה? (ג-ד) "בכל דרכיך דעהו" (ח-ט)</p>	<p>פרק ה: על הפניית כוחות הנפש אל התכלית</p>
	<p>שמונה פרקים, הפרק השישי: הצגת "החסיד" [המעולה] לעומת "הכובש יצרו" (פסקה א) בין דעת הפילוסופים ודעת חז"ל (ב-ג) יישוב הסתירה בין הדעות (ד-ו) <u>מושג</u>: מושכלות ומפורסמות (169); (הערה: לא לבלבל עם "שכליות" ו"שמעיות", שהיא הבחנה אחרת בפרק.)</p>	<p>פרק ו: המעולה או כובש את יצרו</p>
<p>תנאים והפרעות לנבואה (פסקאות ד-ה) רמב"ם, משנה תורה, הלכות יסודי התורה, פרק ז' הלכה א'</p>	<p>שמונה פרקים, הפרק השביעי: משל המחיצות ונמשלו (פסקאות א-ב) תנאים והפרעות לנבואה (ג) נבואת משה ומגבלות הנבואה (ו) א"י השל: "אלהים מבקש את האדם" – עמדה יהודית שונה ביחס לנבואה ולזיקת האל והאדם.</p>	<p>פרק ז: על המחיצות ומשמעותן</p>
<p>עקרון הבחירה החופשית, ביסוסו במקרא והמסקנה המוסרית ממנו (ט-י)</p>	<p>שמונה פרקים, הפרק השמיני: מצב האדם בלידתו (פסקה א) התנגדות לתפיסת הגזירה קדומה (ב) דיון בתפיסת "הכול בידי שמים..." (ה) הקשר בין רצון האל ומעשי האדם ותפיסת הנס (ו-ח),</p>	<p>פרק ח: על טבעו מלידה של האדם</p>

למידה בונה אדם
המזכירות הפדגוגית
אגף א' מורשת

מדינת ישראל
משרד החינוך

אפשרות ב': את שאהבה נפשי

רשימת תתי הנושאים שלא ילמדו במסגרת המיקוד	רשימת תתי הנושאים שילמדו במסגרת המיקוד	רשימת הנושאים הלימוד: יחידת הלימוד: "את שאהבה נפשי"
<p>מבוא – בירור מושגי ראשוני של אהבה: סעיפים אלו כוללים הפעלות ומקורות כלליים מגוונים (עמ' 12-27), והם רשות.</p>	<p>אריך פרום, אמנות האהבה (על לימוד האהבה) פאולו קואלו, אלכימאי (שפת האהבה)</p>	<p>שער ראשון: פותחים באהבה</p>
	<p>מקרא: "ואהבת את ה' אלוהיך; שלוש מצוות האהבה בתורה: דברים ו', פס' 9-4 (אהבת האל); ויקרא יט, פס' 17-18, פס' 33-34 (אהבת הרע ואהבת הגר);</p> <p>פרנץ רוזנצוויג, האם אפשר לצוות על האהבה? אפלטון, "מאהבה חושנית לאהבת החוכמה", מתוך המשתה: סוקרטס על אהבת החכמה</p> <p>די-וידאש, ראשית חכמה: משל בת המלך ויושב הקרנות (בהשוואה לאפלטון)</p> <p>מושגים: תורת האידיאות (38) מיסטיקה (43)</p>	<p>שער ראשון, פרק א': אהבה ארצית ואהבה שמיימית</p>
<p>חז"ל: אבות דר' נתן א, א משנה, מסכת ידיים ג, ה</p>	<p>מקרא: שיר השירים, א (והרקע למגילה) מדוע נכלל שיר השירים בכתבי הקודש? על מעמד שיר השירים: רמב"ם, משנה תורה הלכות תשובה י, ג'</p>	<p>שער ראשון, פרק ב': האהבה – בעקבות שיר השירים</p>

למידה בונה אדם
המזכירות הפדגוגית
אגף א' מורשת

מדינת ישראל
משרד החינוך

<p>פרשנות על דרך הסוד – "נשיקת הרוחות" בספר הזוהר <u>מושג</u>: ספר הזוהר (64)</p>	<p><u>מושגים</u>: רמב"ם (57) פרד"ס (60) עשר הספירות (149)</p>	
<p><u>מדרשים</u>: סוד הזוגיות – בבלי, סוטה, דף יז, ע"א עזר, או כנגדו: בבלי, יבמות, דף סג ע"א</p>	<p>הזוגיות בסיפורי בראשית, א-ב (הפס' המצוטטים) מדרש: "האדם-שנים שהם אחד", מתוך בראשית רבה, ח הרב סולובייצ'יק, איש האמונה הבודד: שניות האדם ושני סוגי זוגיות <u>מושג</u>: הרב סולובייצ'יק (96) הארוס ככיסופים לאיחוד מחודש: המיתוס היווני/פרסי על הזוגיות, מדברי אריסטופנס ב"המשתה" לאפלטון הארוס משמר את האחרות: לוינס, מתוך "אתיקה והאינסופי"</p>	<p>שער שני, פרק א': אהבה וזוגיות</p>
<p>זיגמונד פרויד, מרכזיותה של המיניות בהבנת האדם <u>מושגים</u>: ר' יהודה אברבנאל (124) פסיכואנליזה (131)</p>	<p>האגדה על ר' חייא בר-אשי, בבלי, קידושין, דף פא ע"ב <u>רמב"ם</u>: בעקבות אריסטו-טיעון פילוסופי: מורה נבוכים, חלק ב, קטעים מפרקים לו, מ ועל המיניות בדרך האמצע: שמונה-פרקים, פרק ד' [מיוחס לרמב"ן], איגרת הקודש יהודה אברבנאל, שיחות על האהבה</p>	<p>שער שני, פרק ב': אהבה ומיניות</p>

למידה בונה אדם
המזכירות הפדגוגית
אגף א' מורשת

מדינת ישראל
משרד החינוך

<p>מימוש הזוגיות – אישה או תורה? ריחיים על צווארו ויעסוק בתורה? בבלי, קידושין, כ"ט, ב; בן עזאי, תוספתא יבמות ח, ה; הבתולה מאלג'יר: הרב יוסף משאש, "נחלת אבות"</p>	<p>סיפורו של רב רחומי: תלמוד בבלי, כתובות, ס"ב, ב</p>	<p>שער שני, פרק ג': זוגיות בין אלוהים לישראל</p>
<p>פירוש המשנה: רמב"ם רשב"ץ ר' יוסף אלבו</p>	<p>בין אהבה תלויה לאהבה שבלתי תלויה: משנה, מסכת אבות, ה, ט"ז סולם הצרכים של מאסלו פרוס, אומנות האהבה (מה בין 'אהבה עצמית' ל'אנוכיות') מושג: נרקסיזם (ע"פ המיתוס וההסברים) (175-173)</p>	<p>שער שלישי, היש "מחיר" או "גבול" לאהבה!?</p>
<p>שיר השירים-קראתיו ולא ענה לי שיר השירים פרק ה, 6-2 הרב סולובייצ'יק, "קרוב הוא אליה מאוד מאוד, וגם רחוק", איש ההלכה, גלוי ונסתר</p>	<p>בין אהבה ליראה, רמב"ם, משנה תורה, הלכות יסודי התורה, ב, א-ב; ד, יב; הלכות תשובה, י, ו</p>	<p>שער רביעי, מעגלי התקרבות והתרחקות באהבה</p>
<p>שיר השירים ה, 7-5 אילנה פרדס: קריאה פמיניסטית של האישה המפתה</p>	<p>זוהר (חיוב הקנאה) בהשוואה לר' יהודה ממודינא, צמח צדיק (ביקורת הקנאה) אריך פרוס, אמנות האהבה (רכושנות או אהבה)</p>	<p>שער חמישי: על קנאתם של אוהבים</p>
<p>פרשת לילית: מקרא ומקבץ מדרשי אגדה פרשנות פסיכואנליטית ללילית</p>	<p>שיר השירים ה, 7-5 אילנה פרדס: קריאה פמיניסטית של האישה המפתה</p>	<p>שער שישי: על פיתוי ואהבות אסורות</p>

למידה בונה אדם
המזכירות הפדגוגית
אגף א' מורשת

מדינת ישראל
משרד החינוך

אפשרות ג': הטוב והרע בהגות היהודית

רשימת תתי הנושאים שלא ילמדו במסגרת המיקוד	רשימת תתי הנושאים שילמדו במסגרת המיקוד	רשימת הנושאים הלימוד: יחידת הלימוד: "הטוב והרע בהגות היהודית"
<p>שלמה המלך ומלאך המוות- תלמוד בבלי, סוכה</p> <p>הפגישה בסמארה- מעשיה מוסלמית סופית</p> <p>ברוך שפינוזה, אתיקה מומלץ להבנה טובה של עמדת שפינוזה במשל האבן</p>	<p>עקרון הבחירה בספר דברים: דברים פרק ל' פטליזם: אדיפוס מושג: פטליזם (14)</p> <p>עמדת רבי חנינא...: א. תלמוד בבלי, חולין ז, עמ' ב ב. תלמוד בבלי, שבת, קנ"ו עמ' א</p> <p>בחירה חופשית: הרמב"ם, שמונה פרקים, מתוך פרק ח' ר' עקיבא: מסכת אבות, פרק ג, ט"ו ופירוש עובדיה מברטנורה ; הסיפור על בתו של רבי עקיבא ;</p> <p>דטרמיניזם: משל האבן, שפינוזה, אגרות</p> <p>מושגים: דטרמיניזם (31) שפינוזה (33)</p>	<p>פרק ראשון: שאלת הגורל והבחירה החופשית</p>
<p>הטוב והרע בבריאה: הטוב והרע בבריאה – בראשית א הטוב והרע בגן עדן- בראשית ב, ג</p>	<p>תיאודיצאה במקרא: יחזקאל קויפמן, תולדות האמונה הישראלית</p>	<p>פרק שני: הטוב והרע במחשבת המקרא</p>

<p>קין והבל – הטוב הרע והאח</p> <p>מומלץ להתייחס בקצרה למקומם וחשיבותם של מושגי הטוב והרע בסיפור המכונן של הבריאה – וגם כרקע לקבלה ולחסידות להלן.</p> <p>דמות השטן בספר איוב: י' קויפמן</p>	<p>מושג: תיאודיצאה (40)</p> <p>תורת הגמול המקראית: שכר ועונש - ויקרא כ"ו בעיית הגמול - תהילים צ"ד</p> <p>סיפורו של איוב הניסיון של איוב כמבחן לתורת הגמול: צבי אדר</p>	
<p>כל הגדול מחברו יצרו גדול הימנו: בבלי, סוכה נב ע"א</p> <p>הרחמן יצילני מיצר הרע: תלמוד בבלי, קידושין פא, ב (ר' חייא בר אשי); סוכה נב, ב ("יצרו של אדם מתגבר עליו בכל יום...")</p> <p>מושג: ארוס ותנטוס (67)</p> <p>משנה, אבות; ד, יז; א, ג (85-86)</p>	<p>מהו יצר הרע? בראשית ו:5, בראשית ח:21 כרקע למושג "יצר"</p> <p>וכי יצר הרע טוב מאד? בראשית רבה, ט, ז (על הפסוק מבראשית א, 31) פרויד: ארוס ותנטוס (השוואה בשאלה 5)</p> <p>אם תהרגו את זה ייחרב העולם: בבלי, יומא, סט ב</p> <p>נמשלה תורה כסם חיים: בבלי, קידושין ל, ב (על הפסוק מבראשית ד, 7) פרויד: על מבנה הנפש (השוואה בשאלה י"ב)</p> <p>האמונה הדואליסטית: הדת הזורואסטית והתורה הגנוסטית; ישעיהו מ"ה (כהתמודדות עם עמדה דואלית)</p> <p>מושג: דואליזם וגנוסטיקה (53-54)</p> <p>הטוב הרע והעולם הבא: תורת הגמול החז"לית "עולם שכולו טוב", מסכת חולין, קמ"ב, א (על הפסוקים מספר דברים ה, 16; כב, 6-7)</p>	<p>פרק שלישי: הטוב והרע בעולמם של חז"ל</p>

למידה בונה אדם
המזכירות הפדגוגית
אגף א' מורשת

מדינת ישראל
משרד החינוך

	<p>הללו בוכים והללו בוכים, מסכת סוכה, נ"ב, ע"א</p> <p>שלא על מנת לקבל פרס</p> <p>הרמב"ם, משנה תורה, הלכות תשובה, פרק י'</p>	
<p>רקע היסטורי לימי-הביניים ולרמב"ם</p> <p>מומלץ ללמד את הרקע, גם אם לא תשאל עליו שאלה בבגרות.</p> <p>ההעדר בשבאחריותו של האדם: מורה נבוכים, ג, י"א</p> <p>מושג: ריה"ל (124)</p>	<p>על מי מוטלת האחריות לרע בעולם? רמב"ם, מורה נבוכים, ג, י"ב</p> <p>על מושג ה"היעדר": מורה נבוכים, ג, י</p> <p>ריה"ל:</p> <p>הסברו של ריה"ל לשאלת הרע צידוק הדין, הכוזרי, מאמר שלישי, סעיפים א', י"א</p>	<p>פרק רביעי: הטוב והרע בפילוסופיה היהודית של ימי הביניים</p>
<p>כלים שבורים ואור גדול - קבלת האר"י:</p> <p>ר' חיים ויטאל, "עץ חיים", (קטעים שונים)</p> <p>מומלץ לגעת במידת האפשר במושגי מפתח מתורת הקבלה ("שבירה", "תיקון" וכו') גם למען הבנה טובה יותר של המהלך החסידי שלהלן.</p>	<p>הקדמה: מבוא לעולמה של הקבלה (מיסטיקה, מאגיה, עולם הקבלה)</p> <p>בכלל זה: וויליאם גיימס, "החוויה הדתית לסוגיה"</p> <p>ארבעה נכנסו לפרדס:</p> <p>הרב האי גאון על בבלי, חגיגה תוספתא, חגיגה ב, ב</p> <p>כוחות הרוע בספר הזוהר (סיטרא אחרא):</p> <p>זוהר, פרשת פקודי</p> <p>תפיסת הרע בקבלה (וההבדל בינה לבין הפילוסופיה): ישעיה תשבי, פרקי זוהר</p> <p>מושגים:</p> <p>מיסטיקה (134-135)</p> <p>תורת הספירות (139)</p>	<p>פרק חמישי: הטוב, הרע והקבלה</p>

למידה בונה אדם
המזכירות הפדגוגית
אגף א' מורשת

מדינת ישראל
משרד החינוך

<p>רבי נחמן מברסלב ליקוטי מוהר"ן, תנינא, כד : התיקון על ידי שמחה שיחות הר"ן מב : בין "לב נשבר" לבין "עצבות"</p>	<p>מבוא: הבעל שם טוב ותורת החסידות יורם יעקובסון, על השניות בנפש האדם לפי החסידות הבעש"ט, אחיזת עיניים (משל המחיצות) (163) צוואת הריב"ש : סכנת העצבות המשתלטת</p>	<p>פרק שישי: הטוב והרע בחסידות</p>
<p>מושג: אקזיסטנציאליזם (190-192)</p>	<p>ישעיהו ליבוביץ, אמונה בה' מול אמונה בעזרת ה', הערות לפ"ש ; אמונה באלוהים איננה משתנה בעקבות השואה יוסף דב הלוי סולוביצ'יק גורל מול יעוד - פרק מתוך המאמר "קול דודי דופק"</p>	<p>פרק שביעי: הטוב והרע בעידן המודרני</p>
	<p>פתיחה: השואה-משבר אמונה אנושי ז'אן אמרי, אובדן האמון בעולם קלונימוס קלמיש שפירא, אש קודש, דברים לפרשת חקת, תש"ב, 1942, ערעורה של תורת הגמול מעורבות האל בעולם והצדקתו בהגות החרדית – תגובות חרדיות לשואה: משה טייטלבוים, ויואל משה יששכר שלמה טייכטאל, אם הבנים שמחה (יש להשוות בין שתי העמדות היחרדיות – כדוגמאות של 'צידוק הדין' – ולעומת הגישות ה'חילוניות' להלן: האנס יונס, מושג האלוהים אחרי אושוויץ ויקטור פראנקל, האדם מחפש משמעות (2 קטעים)</p>	<p>פרק שמיני תגובות הגותיות לשואה</p>
<p>דו"ח על הבנאליות של הרוע, חנה ארנדט</p>		<p>פרק תשיעי: סימני אזהרה</p>